

Første fund af Cistussanger *Cisticola juncidis* i Danmark

LARS H. MORTENSEN og KNUD PEDERSEN

(With a summary in English: First record of Zitting *Cisticola* *Cisticola juncidis* in Denmark)

Mandag morgen den 16. juli 2001 var Arve Jensen og Lars H. Mortensen at finde i de yderste klitrækker og strandengsområder på Skagens Gren. Anledningen var, at der skulle rejses net til efterårets ringmærkning, men det skulle dog snart vise sig, at dagen slet ikke kom til at forløbe som planlagt. Inden vi begyndte på arbejdet med nettene, blev vi kl. 06:50 opmærksom på en afvigende fuglestemme, et skarpt ensformigt gentaget "zip-zip-zip...", som vi begge syntes lød meget som Cistussanger – en art vi har erfaring med fra Spanien og Marokko – men da vi ikke kunne se fuglen og blot konstaterede at den fløj væk fra os, turde vi ikke bestemme den med sikkerhed. Vi besluttede derfor at rejse nettene, men var dårligt nok kommet i gang med dette før vi på ny hørte stemmen og denne gang fik øje på fuglen, som kom flyvende i ca 10 meters højde lige hen over os. Fuglen fløj i en meget bølget sangflugt, hvor det før omtalte "zip" blev fremført for hver bue i flugten. Her kunne ses en kort bred vifteformet hale og korte afrundede vinger. Fuglens bryst og bug var lyse med tydelig kontrast til en meget mørk haleunderside. Vi var nu helt sikre på, at fuglen faktisk var Danmarks første Cistussanger, og vi ringede til de lokale fuglekiggere samt sendte fuglen ud på birdcall. I løbet af morgenen blev fuglen set af de lokale Rolf Christensen, Erik Christophersen, John Pedersen, Knud Pedersen og Tina Ellis Petersen, og inden dagen var omme havde mere end 100 tilrejsende fra hele landet set og hørt fuglen.

Det viste sig, at fuglen faktisk var ret stationær i området omkring Grenens gamle strandeng, som nu er bevokset med pilekrat og tagrør. Cistussangeren hævdede territorium og blev ved flere lejligheder set jage rundt med andre småfugle i området, så som Tornesanger *Sylvia communis*, Bogfinke *Fringilla coelebs*, Hvid Vipstjert *Motacilla alba* og Lille Gråsisken *Carduelis cabaret*. Fuglen kunne være frustrerende svær at få øje på, når den i høj sangflugt overfløj området, og kun ved et par tilfælde blev den set siddende i vegetationen på ret stor afstand.

De følgende dage blev fuglen noget mere ustabil og omflakkende i sin optræden, og tilrejsende fuglekiggere havde ofte svært ved at få den at se. Den blev rapporteret sidste gang d. 7. august.

Udseende

Meget lille sanger med ensfarvet lys gråhvid underside, lysest på struben. En mørk og kraftigt sortstribet isse gav indtryk af en kalot, i nogen kontrast til den lysere brunlige øjenbrynsstribe og nakke. Det forholdsvis store, mørke øje var omgivet af lys bruntonet kind og tøjle. Ryggen havde kraftige sorte længdestriber på brun grundfarve. Vingerne virkede mellembune, og det var på grund af afstanden til den siddende fugl ikke muligt at skelne yderligere detaljer. Fuglens mørke tegninger på isse og ryg indikerer en slidt dragt. Hale og ben kunne ikke ses på den siddende fugl på grund af vegetationen.

Under den hoppende sangflugt bemærkedes fuglens meget lille størrelse, svirrende vingeslag, stumpe vifteformede hale (bred ved basis), korte vinger og tynde halvlange, let krummede næb.

Halens underside virkede meget mørk, og det var svært at opfatte halefjerenes hvidlige spidser, når fuglen i stor højde fløj over observatørerne eller lynhurtigt dykkede ned i områdets bevoksninger.

Udbredelse og forekomst i Nordeuropa

Cistussanger er i Europa først og fremmest udbredt i Middelhavsområdet med store bestande på den Iberiske Halvø. I 1900-tallet har arten flere gange spredt sig mod nord og vest fra yngleområderne i Sydfrankrig og koloniseret Vest- og Nordfrankrig. Disse spredningsbølger er fulgt efter år med stor ynglesucces og lav vinterdødelighed på grund af milde vintre. I forbindelse med en spredningsbølge i midten af 1970'erne blev arten konstateret som ynglefugl i Holland i 1974 og i Belgien i 1977 (Cramp 1992). Efterfølgende hårde vintre decimerede eller udryddede disse små nordlige bestande, men i slutningen af 1990'erne er der igen sket en indvandring. I Holland registreredes således 16 eks. i 1999 og 32 eks. i 2001 på en enkelt lokalitet (van den Berg & Bosman 2001, Gantlett 2002). Skagen-fundet ligger inden for artens primære forekomstperiode i Holland, hvor 75% ses juli-september (van den Berg & Bosman 2001). I Storbritannien konstateredes det femte

fund i 2000 – 23 år efter det foregående (Rogers et al. 2001). Arten er også truffet i Tyskland, Østrig og Schweiz (Cramp 1992). Forekomsterne i sensommerperioden kan hænge sammen med, at 1K hanner fra tidlige kuld opsøger og etablerer nye territorier på denne tid af året (Cramp 1992).

Fundet er det andet i Skandinavien efter et fund af en ligeledes territoriehævdende fugl ved Falsterbo i Sverige 1-16/8 2000 (Cederroth 2001, Kjellén 2001).

Summary

First record of Zitting Cisticola *Cisticola juncidis* in Denmark

The first Danish Zitting Cisticola was discovered at Grenen, Skagen in northern Jutland, on 16 July 2001. It was a singing male keeping territory in a coastal habitat with dunes and reedbeds with low scrubs. The bird was last seen on 7 August and was rather elusive during its 3-week stay. It was mostly seen and heard when performing its characteristic wide-ranging undulating song-flight. Aggressive encounters with other passerines (White Wagtail, Whitethroat, Chaffinch, Lesser Redpoll) were observed. The record follows one year after the first Zitting Cisticola was seen in Sweden in August 2000.

Referencer

- Cederroth, C. 2001: Sällsynta fåglar i Sverige i 2000. P 139 i: Fågelåret 2000. – SOF, Stockholm: 139.
Cramp, S. (red.) 1992: The birds of the Western Palearctic. Vol. 6. – Oxford University Press, Oxford.
Gantlett, S. 2002: 2001: The Western Palearctic Year. – Birding World 15: 13-34.
Kjellén, N. 2001: Ny art för landet - Grässångare *Cisticola juncidis*. Pp 148-149 i: Fågelåret 2000. – SOF, Stockholm.
Rogers M.J. and the Rarities committee 2001: Report on rare birds in Great Britain in 2000. – British Birds 94: 452-504.
van den Berg, A. & C.A.W. Bosman 2001: Rare birds of the Netherlands. 2nd ed. – Pica Press, East Sussex.

Antaget 24. oktober 2002

Lars H. Mortensen (larshmortensen@ofir.dk)
Glentevej 5
9990 Skagen

Knud Pedersen (knud.p.skagen@mail.tele.dk)
Eratosvej 20
9990 Skagen

- flere og flere
smutter forbi
på Vesterbrogade

Før du vælger ny

kikkert eller teleskop, kan det være en rigtig god idé, at tage turen ind til Naturbutikken og prøve lidt forskelligt fra det store udvalg.

Her kan du bare spørge løs og finde frem til netop det, der passer til dit behov!

Vi har stort set alle de bedste mærker på lager - Zeiss, Leica, Swarovski, Kite, Pentax, kowa så vi kan vise og rådgive dig helt objektivt ud fra dine egne ønsker.

Åbningstider:
Man.-Tors. 10-17.³⁰
Fredag 10-19,
Lørdag 10-14

-overskuddet går til fuglesagen!

NATURBUTIKKEN DOFsalg

Vesterbrogade 138A • 1620 København V. Tlf. 33 31 85 63

www.naturbutikken.dk